

VASILE FRĂȚILĂ — 65. CÂTEVA ÎNSEMNĂRI

Nicolae SARAMANDU

(Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti“ din București)

În lingvistica românească a ultimelor decenii, Vasile Frățilă s-a remarcat ca un asiduu cercetător în domenii precum dialectologia, onomastica, etimologia, pe care le-a abordat din perspectiva istoriei limbii române și a poporului român, pornind de la origini. Puțini lingviști din generația sa se pot prezenta, la o vârstă aniversară, cu o operă atât de armonios încheată în jurul unor teme majore, ca, de exemplu, continuitatea romanității nord-dunărene sau structura dialectală a dacoromânei (în trecut și în prezent).

În Vasile Frățilă se îmbină, în mod fericit, dascălul cu cercetătorul științific. O documentare cuprinzătoare (cu unele lucrări necunoscute sau necitate de alți autori) și o expunere clară, sistematică sunt trăsături ce caracterizează deopotrivă studiile cu caracter general și pe cele de amănunt. Impresionează în lucrările lui Vasile Frățilă ușurința cu care se mișcă în spațiul dialectal românesc nu numai din nordul Dunării, ci și din sudul Dunării, siguranța cu care se pronunță în probleme fundamentale de istoria limbii române (inclusiv originea dialectelor), ca și preocuparea pentru faptele de amănunt, pe care își bazează opiniile personale.

Sortit, ca dascăl, să devină dialectolog „de birou“, Vasile Frățilă a refuzat acest statut, angajându-se cu pasiune în aprofundate cercetări de teren — sursă permanentă de material și reflecții inedite.

Este remarcabilă strădania cu care profesorul Vasile Frățilă ține la curent — de ani buni — cercurile de specialiști, dar și un public mai larg, cu probleme de toponimie și de dialectologie. O confirmare e recentul volum, *Studii de toponimie și dialectologie* (Editura Excelsior Art, Timișoara, 2002, 440 p.), care se adaugă unor volume anterioare (*Contribuții lingvistice*, Editura de Vest, Timișoara, 1993, 426 p., *Studii lingvistice*, Editura Excelsior, Timișoara, 1999, 303 p., *Lexicologie și toponimie românească*, Editura Facla, Timișoara, 1987, 208 p.), conținând, în principal, contribuții în aceleași domenii¹. Însurate, volumele menționate (inclusiv cele din nota 1) au peste 2200 de pagini! Lor li se adaugă lucrările scrise în colaborare, cursurile universitare etc.²

Iată ce l-a preocupat, în mod deosebit, pe Vasile Frățilă în volumul de față:

- documentarea cu fapte dialectale (termeni latinești) și cu toponime moștenite de la autohtoni a continuității românilor în nordul Dunării;
- recunoașterea unei vechi bipartiții dialectale a dacoromânei (secolele VI-VII) între graiul muntean (dialectul sudic) și restul graiurilor dacoromâne (dialectul nordic);
- plasarea în secolele XVI-XVIII a unor noi diferențieri în cadrul dialectului nordic;
- repartiția dialectală a dacoromânei actuale și susținerea cu tenacitate a existenței unui grup dialectal transilvănean (subdivizat, la rândul său), alături de cele unanim recunoscute: muntean, moldovean și bănățean.

¹ De curând au mai apărut: *Cercetări de onomastică și dialectologie*, Editura Excelsior Art, Timișoara, 2004, 365 p., *Graiul de pe Târnave*, Editura Astra, Blaj, 2005, 274 p. (prima ediție, 1982). Pentru contribuția autorului în domeniul etimologiei, menționăm volumul *Etimologii. Istoria unor cuvinte*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000, 186 p.

² Lucrări în colaborare: *Dicționarul toponimic al Banatului*, vol. I, IV-VI, Tipografia Universității, Timișoara, 1984, 1986-1989 (în colaborare cu Viorica Goicu și Rodica Suflețel) și *Dialectul istroromân*, Editura Amarcord, Timișoara, 1998 (în colaborare cu Richard Sârbu). Menționăm și cursurile universitare: *Dialectologia limbii române. Partea I*, Tipografia Universității, Timișoara, 1997, 157 p., *Probleme de dialectologie română*, Tipografia Universității, Timișoara, 1986, VII + 251 p., ca și *Bibliografia onomasticii românești*, Tipografia Universității, Timișoara, 1985.

Opera lingvistică a omului de știință Vasile Frățilă, intrată definitiv în bibliografia de specialitate, merita cu prisosință să fie evocată într-o contribuție mult mai amplă decât sumarele însemnări de mai sus, prilejuite de volumul său de studii din 2002.

Dar acesta nu este, după știința mea, decât primul jubileu. Îi urez să se bucure de cât mai multe asemenea aniversări.